



ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 25 marca 2016 r.

Pozycja 268

POSTANOWIENIE

z dnia 21 marca 2016 r.

Sygn. akt Ts 287/15

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Małgorzata Pyziak-Szafnicka – przewodnicząca
Piotr Tuleja – sprawozdawca
Andrzej Wróbel,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 30 października 2015 r. o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej A.B.,

p o s t a n a w i a:

nie uwzględnić zażalenia.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej z 18 sierpnia 2015 r. A.B. (dalej: skarżąca) zakwestionowała zgodność § 13 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 grudnia 2005 r. w sprawie organizacji aplikacji notarialnej (Dz. U. Nr 258, poz. 2169, ze zm.; dalej: rozporządzenie z 2005 r.), w brzmieniu obowiązującym od 28 grudnia 2005 r. do 29 grudnia 2012 r., w zw. z art. 75 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie (Dz. U. z 2008 r. Nr 189, poz. 1158, ze zm.; dalej: prawo o notariacie), w brzmieniu obowiązującym od 10 września 2005 r. do 23 sierpnia 2013 r., z art. 65 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3, art. 92 ust. 1 Konstytucji. Ponadto skarżąca zarzuciła niezgodność art. 35 pkt 3 prawa o notariacie; art. 40 § 1 pkt 9 prawa o notariacie w zw. z § 1 ust. 2 uchwały Krajowej Rady Notarialnej nr VII/48/2009 z dnia 18 września 2009 r. w sprawie programu aplikacji notarialnej, stanowiącej załącznik do Zarządzenia nr 9/2009 Prezesa Krajowej Rady Notarialnej z dnia 20 października 2009 r. (dalej: uchwała KRN z dnia 18 września 2009 r.); art. 73 prawa o notariacie, w brzmieniu obowiązującym od 28 grudnia 2005 r. do 29 grudnia 2012 r.; § 2 pkt 3 rozporządzenia z 2005 r. w zw. z art. 72 § 1 i 2 prawa o notariacie, w brzmieniu obowiązującym od 25 marca 2009 r. do 23 sierpnia 2013 r.; a także art. 217 § 2 i art. 219 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2013 r. poz. 267, ze zm.) z art. 65 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3, art. 17 ust. 1, art. 87 ust. 1 i art. 2 Konstytucji. Zdaniem skarżącej również § 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 grudnia 2012 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie organizacji aplikacji notarialnej (Dz. U. poz. 1449; dalej: rozporządzenie z 2012 r.) narusza art. 65 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 1 Konstytucji.

Postanowieniem z 30 października 2015 r. Trybunał Konstytucyjny odmówił nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu.

Trybunał ustalił, że rozstrzygnięcie wskazane przez skarżącą jako ostateczne orzeczenie – wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z października 2014 r. – nie zostało wydane na podstawie zakwestionowanego przepisu art. 35 pkt 3 prawa o notariacie, określającego kompetencje rady izby notarialnej w zakresie szkolenia aplikantów notarialnych. Naczelny Sąd Administracyjny nie oparł go również na § 3 rozporządzenia z 2012 r., określającym datę jego wejścia w życie, do skarżącej bowiem miały zastosowanie przepisy poprzedniego aktu wykonawczego – rozporządzenia z 2005 r. Wobec niespełnienia przesłanki formalnej wynikającej z art. 47 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643, ze zm.; dalej: ustawa o TK z 1997 r.), polegającej na konieczności uzyskania ostatecznego orzeczenia wydanego na podstawie zaskarżonego przepisu, Trybunał odmówił nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej w zakresie dotyczącym art. 35 pkt 3 prawa o notariacie, a także § 3 rozporządzenia z 2012 r.

Niezależnie od powyższego Trybunał stwierdził, że powołane przez skarżącą art. 17 ust. 1 Konstytucji (dotyczący pieczy sprawowanej przez samorządy zawodowe nad należytych wykonywaniem tych zawodów) i art. 87 ust. 1 Konstytucji (zawierający katalog źródeł prawa powszechnie obowiązującego) nie mogą stanowić wzorców kontroli w postępowaniu inicjowanym skargą konstytucyjną. Przepisy te nie statuuja bowiem żadnych praw ani wolności jednostki.

Trybunał ocenił, że nie ma związku z treścią zaskarżonych regulacji zarzut skarżącej, która kwestionuje możliwość organizowania kolokwium i sprawdzianów o „skutku eliminującym”, polegającym na tym, iż jeśli aplikant nie zaliczy kolokwium ani kolokwium poprawkowego, to nie uzyska zaświadczenia o odbyciu aplikacji notarialnej, a w konsekwencji nie będzie mógł przystąpić do egzaminu zawodowego. Ponadto Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że skarga dotyczy w istocie stosowania prawa w konkretnej sprawie: w sprawie odmowy wydania zaświadczenia o odbyciu aplikacji notarialnej przez skarżącą, która nie przystąpiła do kolokwium na II roku aplikacji w pierwszym możliwym terminie, a z kolokwium na II roku aplikacji w drugim terminie (tzw. poprawkowym) otrzymała ocenę negatywną i nie miała już szansy jej poprawy. Nie podlega zatem kognicji Trybunału.

W zażaleniu z 10 listopada 2015 r. skarżąca zakwestionowała postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 30 października 2015 r. Zarzuciła, że rozstrzygnięcie to jest błędne, ponieważ § 13 rozporządzenia z 2005 r. wskazuje m.in. na możliwość przeprowadzania kolokwium i sprawdzianów, a więc ma „niewątpliwie literalny związek z zarzutem”. Co więcej skarżąca uznała, iż § 1 ust. 2 uchwały KRN z 18 września 2009 r. *a contrario* określa skutki niezaliczenia kolokwium. W jej ocenie wykazała zatem związek między zarzutem skargi a treścią tych przepisów.

Zdaniem skarżącej Trybunał może badać zgodność z ustawą zasadniczą zakwestionowanych regulacji, ponieważ „istnieje (...) powszechna, jednolita wykładnia zaskarżonych przepisów, której nie da się pogodzić z ochroną konstytucyjnych praw i wolności”. W tym kontekście skarżąca uznała, że Trybunał winien rozpoznać merytorycznie jej skargę konstytucyjną.

Ponadto skarżąca zarzuciła, że art. 17 ust. 1 Konstytucji (dotyczący pieczy wykonywanej przez samorządy zawodowe nad należytych wykonywaniem tych zawodów) i art. 87 ust. 1 Konstytucji (zawierający katalog źródeł prawa powszechnie obowiązującego) zostały wskazane jako przepisy związkowe z wzorcem kontroli wynikającym z art. 65 ust. 1 Konstytucji, ustanawiającym wolność wyboru i wykonywania zawodu, zatem niezasadnie Trybunał uznał je za błędnie powołane w skardze konstytucyjnej.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

Na podstawie art. 138 w zw. z art. 139 ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 1064, ze zm.; dalej: ustawa o TK z 2015 r.) z dniem 30 sierpnia 2015 r. utraciła moc ustawa o TK z 1997 r. Jednak zgodnie z art. 134 pkt 1 ustawy o TK z 2015 r. w sprawach wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie tej ustawy w postępowaniu przed Trybunałem w zakresie dotyczącym wstępnego rozpoznania stosuje się przepisy dotychczasowe, tzn. przepisy ustawy o TK z 1997 r. Rozpatrywane zażalenie dotyczy postanowienia o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej, która została wniesiona przed 30 sierpnia 2015 r., dlatego do jej wstępnej kontroli, a zatem i do rozpoznania złożonego zażalenia, zastosowanie mają nadal przepisy ustawy o TK z 1997 r.

Trybunał stwierdza, że zaskarżone postanowienie jest prawidłowe, a argumenty podniesione w zażaleniu nie podważają ustaleń przedstawionych w tym orzeczeniu i dlatego nie zasługują na uwzględnienie. Przedmiotem kontroli dokonywanej przez Trybunał Konstytucyjny w wyniku wniesienia zażalenia na postanowienie o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu jest jedynie prawidłowość dokonanego w nim rozstrzygnięcia.

W zażaleniu skarżąca podkreśliła, że § 13 rozporządzenia z 2005 r., który wskazuje m.in. na możliwość przeprowadzania kolokwii i sprawdzianów, ma „niewątpliwie literalny związek z zarzutem”, zaś § 1 ust. 2 uchwały KRN z 18 września 2009 r. *a contrario* określa skutki niezaliczenia kolokwii. Trybunał Konstytucyjny stwierdza, że tak postawiony zarzut jest błędny i nie znajduje uzasadnienia w treści skargi konstytucyjnej ani zaskarżonych regulacji. Zgodnie bowiem z zakwestionowanym § 13 rozporządzenia z 2005 r., w brzmieniu obowiązującym od 28 grudnia 2005 r. do 29 grudnia 2012 r., rada izby notarialnej może dla sprawdzenia stopnia opanowania przez aplikantów notarialnych dziedzin prawa, z których prowadzone jest szkolenie, przeprowadzać kolokwia i sprawdziany. Natomiast w myśl zaskarżonego § 1 ust. 2 uchwały KRN z 18 września 2009 r. aplikacja notarialna trwa 2 lata i 6 miesięcy, rozpoczyna się 1 stycznia każdego roku i polega na zaznajomieniu się aplikanta z całokształtem pracy notariusza. Aplikant odbywa aplikację u notariusza oraz w wydziałach sądu rejonowego: cywilnym, ksiąg wieczystych i w sądzie gospodarczym prowadzącym Krajowy Rejestr Sądowy. Łączny okres trwania aplikacji w sądzie rejonowym wynosi 6 miesięcy. Aplikanci zdobywają wykształcenie, uczestnicząc w organizowanym dla nich szkoleniu. Wykonanie przez aplikanta obowiązków objętych tym programem uprawnia go do uzyskania zaświadczenia o odbyciu aplikacji.

W zakwestionowanym orzeczeniu Trybunał trafnie ocenił, że – jak wynika z uzasadnienia skargi konstytucyjnej (s. 12) – zdaniem skarżącej dopuszczalne są jedynie kolokwia i sprawdziany o charakterze weryfikującym, czyli „bez wyciągania w stosunku do uczestników szkolenia sankcji wykluczających”. Wobec tego Trybunał słusznie uznał, że z zakwestionowanych przepisów nie wynika, jakie kolokwia i sprawdziany oraz o jakim skutku mogą być przeprowadzane przez rady izb notarialnych lub Krajową Izbę Notarialną ani czy wynik kolokwium warunkuje wydanie zaświadczenia o odbyciu aplikacji. Stąd prawidłowy wniosek zawarty w uzasadnieniu postanowienia z 30 października 2015 r., stwierdzający oczywistą bezzasadność zasadniczego zarzutu skargi konstytucyjnej.

Na powyższy wniosek nie mają wpływu powołane dopiero na etapie zażalenia wyroki sądów administracyjnych w sprawach podobnych do tej, w związku z którą skarżąca wniosła skargę konstytucyjną.

Odnosząc się do zarzutu dotyczącego wzorców kontroli wynikających z art. 17 ust. 1 i art. 87 ust. 1 Konstytucji, Trybunał podziela pogląd zawarty w uzasadnieniu zakwestionowanego postanowienia z 30 października 2015 r., zgodnie z którym nie są one źródłem praw podmiotowych.

Z powyższych względów Trybunał Konstytucyjny – na podstawie art. 49 w zw. z art. 36 ust. 7 ustawy o TK z 1997 r. – nie uwzględnił zażalenia wniesionego na postanowienie o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu.